

สาระสังเขปของมูลศาสนา

มูลศาสนา แบ่งเป็นส่วนที่สำคัญได้ดังนี้ คือ (๑) ภาคว่าด้วยพระพุทธเจ้า (๒) ภาคว่าด้วยการสืบสายพุทธธรรม และการธำรงพุทธธรรม (๓) ภาคว่าด้วยการเสื่อมสลายแห่งพุทธธรรม ดังนี้

(๑) ภาคว่าด้วยพระพุทธเจ้า : มูลศาสนาได้กล่าวถึงเรื่องในช่วงเวลาที่ผ่านนานหลายแสนอสงไขย (ทูเรนิทาน) ว่า พระพุทธเจ้าโคตมะนั้นเริ่มตั้งความปรารถนาเพื่อเป็นพระพุทธเจ้าเป็นเวลานาน ๗ อสงไขย เริ่มเมื่อเป็นสามัญชนในเมืองคันทาระสาเหตุที่ทำให้ปรารถนา คือพระพรหมเข้าคลในหัวใจ ทั้งนี้เพราะพรหมเห็นความพยายาม และความเป็นคนที่เลี้ยงดูมารดา แม้ตนเองสามารถเอาตัวรอดไปได้ แต่ก็กลับมาช่วยมารดา นี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะที่เรือเกิดอับปางในมหาสมุทร เมื่อถึงแก่อาสัญแล้วโพธิสัตว์ก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ จัดเป็นปฐมเจตนาของพระองค์ เมื่อสิ้นชีวิตจากสวรรค์แล้วก็ได้ไปเกิดเป็นเทวดาในเทวโลก เสวยสุขเป็นเวลานาน จนหมดอายุขัยแล้วก็ได้ไปเกิดเป็นพระเจ้าสัตตุคาปนราชเป็นราชโอรสของพระเจ้าสิริมตี ในเมืองพาราณสี ในชาตินี้พระองค์ได้ทรงตระหนักว่า รากต้นหมามีพลังมาก สามารถบังคับให้ช้างพลาย ที่พระองค์โปรดให้ยกก้อนหินที่เผาจนแดงได้ ทำให้ทรงเกิดความเบื่อหน่ายมากจนถึงกับสละราชสมบัติออกผนวชบำเพ็ญพรตตราบจนสิ้นอายุ และได้ไปเกิดในสวรรค์ เมื่อหมดอายุขัยในสวรรค์แล้วก็ได้ลงมาเกิดเป็น พรหมกุมารในบ้านสาระ แคว้นมคธ ในชาตินี้พระองค์ได้สละสมบัติ ออกไปบวชเป็นฤษีสอนฆานแก่ศิษยานุศิษย์ เมื่อไปแสวงหาผลาผลไม้ในป่า เห็นนางเสือโคร่งตัวมีลูกอ่อน ขณะนั้นหิวอาหารมาก กำลังจะกินลูกของมันเอง พระองค์เกิดสลดใจเห็นโทษของความหิวโหย จึงอธิษฐานเอาโพธิญาณโดยอ้างเอาเทวดาเป็นพยานแล้วกระโดดลงมาจากยอดคอยเพื่อให้ร่างกายเป็นอาหารของแม่เสือโคร่งตัวนั้น เมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็ได้ไปเกิดในสวรรค์

หลังจากหมดอายุขัยแล้ว พระองค์ได้จุติมาเกิดเป็นกนิษฐภคินีของพระโปรณที่ปังกระ มีนามว่าวิสุทธาเทวีในเมืองจัมปาวดี ในชาตินี้พระองค์ได้ถวายน้ำมัน ที่กลั่นจากเมล็ดผักกาดแด่พระพระภิกษุโพธิสัตว์องค์หนึ่ง เพื่อให้นำไปเป็นน้ำมันจุดบูชาถวายแด่พระพุทธเจ้า พร้อมกับได้ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าด้วย แต่นางก็ไม่ได้รับพุทธพยากรณ์ เพราะนางยังไม่ประกอบด้วยธรรมสมิธาน ๘ ประการจนครบถ้วน คือ การเกิดเป็นคน ๑ การเกิดเป็นบุรุษ ๑ การเกิดเป็นติเหตุสัตว์ ๑ การได้พบพระพุทธเจ้า ๑ การได้บวช ๑ และการได้สมบัติ ๘ ๑ การได้สละชีวิตเป็นแด่พระพุทธเจ้า ๑ ถึงกระนั้น พระพุทธเจ้าหลังจากที่ตรัสพยากรณ์ภิกษุโพธิสัตว์องค์นั้นว่า จักได้เป็นพระพุทธเจ้านามว่าที่ปังกร ในอนาคต และครั้งนั้น จึงได้เป็นได้ผู้พยากรณ์กนิษฐภคินีของพระองค์ ซึ่งเวลานั้น จักได้เกิดเป็นสุเมธพราหมณ์ เมื่อนางสิ้นอายุจากอดีตภวะนั้นแล้ว ก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ อยู่ในสวรรค์จนหมดอายุขัยแล้ว ก็ได้มาเกิดเป็นพระเจ้าอติเทวะในเมืองรัมทะเล ได้สดับข่าวว่าพระพุทธพรหม เทโวอุบัติขึ้นในโลก จากศรีศุตตอามาตย์ ทรงมีปสาทศรัทธาอย่างแรงกล้าได้ถวายมหาทาน พร้อมกับปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า